

Giresun mebusu Hakkı Tarık Beyin, Hariciye vekâleti memurinin kanununun muvakkat I inci maddesinin değiştirilmesi hakkında 2/85 numaralı kanun teklifi ve Hariciye encümeni mazbatası

15 - X - 1933

Yüksek Reisliğe

Millî mücadelede, gerek cephede gerek cephe gerisinde her hangi bir vatan hizmeti ifa etmiş olanlar, Büyük Türk inkılâbı tarihinin içinde, vatan sevgisini, bütün başka duyguların, bütün başka icapların en üstünde tutarak ve bütün inanları ile büyük kurtarıcıya bağlanarak kendilerini inkılâbın hizmetine vermiş değerli vatan çocukları diye anılacaklardır.

Yüksek Meclis, inkılâpçı ve vatan sever ruhun tecellilerine tercüman olarak bu vatan çocuklarını muhtelif suretlerle taltif etmiştir. Fakat 25 haziran 1927 tarihinde 1154 numara ile kabul ettiği « Hariciye memurinin kanunu » ile, millî mücadelede hizmet etmiş hariciye memurlarının da taltifi meram edindiği halde, kanunun muvakkat birinci maddesine konulan fıkranın ihtiva ettiği hüküm dar bir sahaya inhisar ettiği için, millî mücadelede cephede veya cephe gerisinde feragatle ve fedakârlıkla çalışıp ta zaferden sonra genişleyen Hariciye kadrolarında vazife alan bir kısım arkadaşlar, Büyük Millet Meclisinin taltifinden mahrum kalmışlardır.

Filhakika kanunun bu maddesinde, « millî mücadele esnasında Hariciye vekâletinde ifai vazife etmiş olanların hakkı müktesepi mahfuzdur » diye bir kayıt vardır. Yüksek Meclis, bu fıkra ile millî mücadelede hizmet etmiş olan Hariciye memurlarını taltif etmek istemiştir. Halbuki fıkranın yazılış tarzı, Meclisin bu maksadını çok tahdit etmiş, millî mücadelede sade Hariciye vekâletinde memurluk etmiş olanlara inhisar ettirmiştir.

Malûmdur ki millî mücadele esnasında Hariciye vekâletinin kadroları çok dardır. Bu kadrolar ancak zaferden sonra genişletilmiştir. Bunun neticesi olarakta millî mücadelede muhtelif sahalarda vazife görmüş olan bazı arkadaşlar, Hariciye memurluğunda aranan vasıfları haiz oldukları için zaferden sonra, fakat gene bu kanunun neşrinden önce Hariciye memurluğuna tayin olunmuşlardır. Kanun işte bu gibileri, millî mücadelede Hariciye vekâletinde çalışmış olanlardan ayırarak müktesep haklarını tanımayan bir tatbik şekli almıştır.

Burada dikkate değer bir nokta vardır :

Hiç şüphe yok fıkranın yazılış tarzından dolayı millî mücadeledeki hizmetleri hesaba katılmamış olan bu arkadaşların karşısında, kanunun hükmünden istifade edenlerden ancak bir kaç kişi millî mücadelenin zafere kadar olan çetin devresinde Hariciyede çalışmışlardır. Bunların haricinde bir çokları, zaferle sulh arasındaki devrenin de mücadele devrinden sayılmasından istifade etmişlerdir. Filhakika zaferle sulh arasındaki devrede, İstanbul Hükümeti hariciyesinin ortadan kalkması ile açıkta kalan arkadaşlar Ankaraya gelip o sırada kadrolarını genişletmekte olan Hariciye vekâletinde vazife almışlardır.

Kanunun bahsettiği «Hakkı müktesep», 25 haziran 1927 tarihli kanunla Hariciye memurlarının meslek, idare, ihtisas memurları diye üç kısma ayrılmış olmalarından çıkıyor. Millî mücadelede Hariciyede hizmet edenler, hakkı mükteseplerini muhafaza ederek meslek memurluğuna ayrılmışlardır. Kanunun bahsolunan muvakkat birinci maddesindeki fıkra, millî mücadelede Hariciyede hizmet etmemiş, fakat kanunun neşrinden önce, yani hariciye memurluğu böyle üç kısma ayrılmış olmayıpta tek bir sınıf sayıldığı sırada bir sefaret kâtipliğine veya

bir konsolosluğa tayin edilmiş olanları, meslek memurluğu hakkından mahrum etmekte. Bu suretle Büyük Millet Meclisinin, millî mücadele hizmetlerini taltif meramı o sırada nasılsa Hariciyede vazife almış olanları mahrum bırakmak suretile kasıt olmaksızın bir adaletsizlik doğurmuş bulunmaktadır.

Halbuki bu arkadaşlar, yeni Türkiyeyi, bütün özü ve bütün gerçek değeri ile, meselâ memleket dışında tam bir inkılâpçı kafası ile temsil etmişlerdir.

Eğer, millî mücadelede hariciyede hizmet etmemiş olan ve şimdi hariciye memurları bulunan arkadaşlar, 25 haziran 1927 tarih ve 1154 numaralı hariciye memurun kanununun neşrinden sonra hariciyeye intisap etmiş olsalardı, kanun hariciye memurluğunu üç sınıfa ayırmış bulunduğu ve meslek sınıfı için bazı vasıflar aradığı için, kanundaki hakkı müktesep kaydından istifade iddiası varit olamazdı. Halbuki bu arkadaşlar, kanunun neşrinden önce, ve Hariciye vekâleti yeni kadroları için yeni liyakatli elemanlara ihtiyaç gösterdiği sırada hariciye mesleğine intisap etmişlerdir. Büyük Millet Meclisi, millî mücadelede çalışanları taltif ederken bu arkadaşları, millî mücadelede hariciyede çalışmış olanlar veya zaferden sonra Babîâlî hariciyesinden açıkta kalıpta Hariciye vekâletine müracaat ederek vazife alanlar için tanıdığı taltif hakkından mahrum etmemek gerektir.

Geçen haziranda Hariciye vekâleti teşkilâtı kanunu Yüksek Mecliste müzakere olunurken, bu haksızlığı tamir edici bir maddenin o kanuna ilâvesini rica eden bir takrirle Yüksek Meclise arzetmiştim. Cevap vererek Hariciye vekâleti vekili Bey teklifimin o kanuna ilâve şeklinde değil, 25 haziran 1927 tarihli kanundaki bu fıkrayı tadil şeklinde yapılabileceği mütaleasında bulunduğundan bu defa da ayrı bir teklif olarak takdim ediyorum.

Giresun
H. Tarık

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Hariciye encümeni

Karar No. 16

Esas No. 2/85

20-XII-1933

Yüksek Reisliğe

Hariciye memurun kanununun muvakkat birinci maddesindeki bir hükmün değiştirilmesine dair Giresun mebusu Hakkı Tarık Bey tarafından verilip encümenimize havale edilen kanun teklifi Hariciye vekili Tefvik Rüştü Beyefendinin huzurile müzakere ve esbabı mucibesi varit görülerek teklifin esası aynen kabul edilmiştir. Ancak bu tadilin hükmü muvakkat olan bir maddenin tadili suretile değil, yeni bir muvakkat madde ilâvesi suretile yapılması uygun görüldüğünden teklifin birinci maddesinin yazılışı ona göre değiştirilmiş ve Heyeti Umumiyenin tasvibine arz olunmuştur.

Ha. E. R. Na.	M. M.	Kâ.	Aza	Aza
Sivas	Sivas	Diyanbekir	Kocaeli	Elâziz
Necmettin Sadık	Necmettin Sadık	Zeki Mesut	İ. Süreyya	Fazıl Ahmet
Aza	Aza			
Kocaeli	İstanbul			
Reşit Saffet	Salâh Cimcoz			

GİRESUN MEBUSU HAKKI TARIK
BEYİN TEKLİFİ

25 haziran 1927 tarihli ve 1154 numaralı « Hariciye vekâleti memurun kanunu » nun muvakkat birinci maddesinin değiştirilmesi üzerine kanun teklifi

MADDE 1 — 25 haziran 1927 tarihli ve 1154 numaralı Hariciye memurin kanununun muvakkat birinci maddesi şöyle değiştirilmiştir:

« Memurini mevcudenin işgal ettikleri memuriyet ne olursa olsun meslek memurlarının hukukuna malik olmaları ikinci maddede münderiç şerait ve evsafı haiz olmalarına mütevakkıftır. Bunlar meyanında meslek memurları sınıfına dahil şeraitini haiz olanlar inzibat komisyonu tarafından bu kanunun neşri tarihinden itibaren bir sene zarfında tefrik ve mertebeleri tesbit olunur ve diğerleri idarî memurlar ve mütehasıslar sınıfına ithal edilir.

Bunlardan, millî mücadele sırasında cephe veya cephe gerisinde bir vatan hizmetinde bulunupta bu kanunun neşri tarihinde Hariciye vekâleti emrinde bulunanların kazanılmış hakları tanınır.

Bu madde hükümlerile aşağıdaki ikinci muvakkat maddenin son fıkrası bunlar hakkında tatbik edilmez. »

MADDE 2 — Birinci maddede konan hükümden istifade eden Hariciye memurlarının sicil kayıtları tashih olunur.

MADDE 3 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 4 — Bu kanun hükümlerini yerine getirmeğe Hariciye vekili memurdur.

HARİCİYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

MADDE 1 — 25 haziran 1927 tarihli Hariciye vekâleti memurin kanununa muvakkat üçüncü madde olmak üzere şu fıkra ilâve edilmiştir:

« Millî mücadele sırasında cephe ve cephe gerisinde bir vatan hizmetinde bulunupta Hariciye vekâleti memurin kanununun neşri tarihinde Hariciye vekâletinde vazife ifa etmekte bulunanların müktesep hakları dahi, bunlardan millî mücadele esnasında Hariciye vekâletinde vazife ifa etmiş olanlara müktesep hak tanınan birinci muvakkat madde hükümleri dairesinde mahfuz tutulur.

MADDE 2 — Aynen

MADDE 3 — Aynen

MADDE 4 — Aynen

